

Sygn. akt III AUa 1672/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Irena Goik SSA Marek Żurecki
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2013 r. w Katowicach

sprawy z odwołania D. C. (D. C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji ubezpieczonej D. C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 28 czerwca 2012 r. sygn. akt XI U 439/12

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z.

i przyznaje ubezpieczonej D. C. ekwiwalent pieniężny

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w wymiarze po 3 tony rocznie za lata 2010-2011,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. na rzecz ubezpieczonej D. C. kwotę 150 zł (sto pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem drugiej instancji.

/-/ SSA I. Goik /-/ SSA M. Procek /-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012 roku, sygn. akt XI U 439/12 Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie ubezpieczonej D. C. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w Z. z dnia 16 lutego 2012 roku na mocy której odmówiono ubezpieczonej wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za węgiel za lata 2010 - 2011 dla uprawnionych emerytów i rencistów z przedsiębiorstw robót górniczych.

Na podstawie akt rentowych ubezpieczonej i jej męża Z. C.,

Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od dnia 1 grudnia 1999 roku do dnia 21 marca 2000 roku Z. C. był zatrudniony w Zakładzie Usług (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w R.. Mąż ubezpieczonej zmarł w dniu 21 marca 2000 roku. Na mocy decyzji organu rentowego z dnia 25 października 2006 roku została przyznana D. C. renta rodzinna, poczynając od dnia 1 października 2006 roku.

Następnie ubezpieczona w przepisany terminie złożyła w organie rentowym wnioski o wypłatę ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011 w wymiarze po 3 tony.

Dokonując rozważań prawnych Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz.U. z 2007 r., Nr 147, poz. 1031, dalej jako ustawa o ekwiwalencie pieniężnym), art. 55 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz.U. z 1998 r., Nr 162, poz. 1112) oraz wydanego na podstawie tej ustawy załącznika nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1999 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych oraz przedsiębiorstw robót górniczych (Dz.U. z 1999 r., Nr 38, poz. 362), a także na załącznik nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r.

Mając na względzie treść wskazanych wyżej aktów prawnych Sąd I instancji uznał, że strona odwołująca się nie była osobą uprawnioną do pobierania deputatu węglowego po przejściu na emeryturę i w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 26 listopada 1998 r., czyli w dacie w której organ rentowy przejął obowiązek wypłaty ekwiwalentu z mocy postanowień Układu Zbiorowego Pracy z dnia 21 grudnia 1991 r.

Motywuując swoje rozstrzygnięcie Sąd ten wskazał, że zasady i sposób realizacji uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego osobom uprawnionym z przedsiębiorstw robót górniczych za okres od dnia

1 stycznia 2002 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. określa ustawa o ekwiwalencie pieniężnym.

Sąd I instancji podkreślił, iż Zakład Usług (...) sp. z o.o.

z oczywistych względów, jako podmiot powstały później, nie figuruje w wykazie przedsiębiorstw robót górniczych objętych restrukturyzacją górnictwa węgla kamiennego

z mocy przepisów ustawy o ekwiwalencie pieniężnym, stanowiącym załącznik nr 3 do wskazanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1999 r.

Dalej wskazał, że nie został on również wymieniony w załączniku nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. ani

w żadnym protokole dodatkowym do tego Układu modyfikującym zamieszczony

w w/w załączniku katalog zakładów podlegających unormowaniom tegoż aktu. Nadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że z dniem 31 grudnia 2000 r. upłynął okres wypowiedzenia powyższego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) dokonanego przez Związek (...), a w/w Układ uległ rozwiązaniu.

Wobec powyższego żadne nowe podmioty, w tym następcy prawni przedsiębiorstw będących stronami Układu, nie mogły zdaniem tego Sądu już do niego przystąpić i zostać objęte jego unormowaniami. Zasadności tej konkluzji nie zmienia według Sądu Okręgowego okoliczność, iż postanowienia rozwiązane z dniem 31 grudnia 2000 r. Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) wiązały strony tegoż aktu do dnia 26 listopada 2002 r., tj. do chwili utraty - w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia

18 listopada 2002 r. sygn. K 37/01- mocy obowiązującej art. 241 § 4 k.p. Podkreślił bowiem, iż jakkolwiek rozwiązany Układ z mocy powołanego przepisu Kodeksu pracy zachował moc obowiązującą, ale w brzmieniu ustalonym na dzień jego rozwiązania, a w tej dacie wszak były pracodawca strony ubezpieczonej nie był wymieniany jako objęty Układem.

W dalszej kolejności podniósł, iż czym innym jest zawarcie układu dla konkretnego zakładu i włączenie tej jednostki do zakresu przedmiotowego uregulowań układowych,

a czym innym związanie z mocy art. 2418 k.p. lub pakietu socjalnego łączącego strony uczestniczące w transferze - pracodawcy przejmującego zakład w trybie art. 231 k.p. postanowieniami układu zbiorowego pracy obowiązującego u dotychczasowego pracodawcy.

Zdaniem Sądu I instancji fakt, iż poprzednik prawny ostatniego pracodawcy męża ubezpieczonej (tj. Zakład Usług (...) S.A.) został wymieniony w załączniku nr 1 Protokołu dodatkowego nr 9 z dnia 17 sierpnia 1998 r.

do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. jako wchodzący w skład (...) S.A. w B. - punkt 5,

nie stanowi dowodu na okoliczność, że również Zakład Usług (...) sp. z o.o. był objęty Układem z dnia 21 grudnia 1991 r.

Według Sądu Okręgowego ustawodawca precyzując zakres podmiotowy przytoczonych unormowań użył - tak w aspekcie poddania procesom restrukturyzacyjnym, jak i podporządkowania regulacji układowej - terminu „pracodawca”, nie zacieśniając tego pojęcia tylko do przedsiębiorstw górniczych. Zatem w grę wchodziły wszystkie zakłady wymienione w załączniku nr 1-3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia

1999 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych oraz przedsiębiorstw robót górniczych, w tym również przedsiębiorstwa robót górniczych, na które rozciągnięto przepisy ustawy traktujące o restrukturyzacji finansowej i restrukturyzacji zatrudnienia.

Sąd ten zwrócił uwagę, że ustawa o ekwiwalencie pieniężnym jest kontynuacją rozwiązań prawnych zapoczątkowanych przez art. 55 ustawy dostosowawczej z dnia 26.11.1998 r. i przyjętych w kolejnych aktach restrukturyzacyjnych z dnia 28 listopada 2003r. oraz z dnia 7 września 2007r., a jednocześnie stanowi ich dopełnienie zgodnie

ze wskazaniem Trybunału Konstytucyjnego (tj. wypełnia lukę, jaka powstała

w unormowaniach w/w ustaw w wyniku ograniczenia kręgu podmiotów predysponowanych do spornego ekwiwalentu pieniężnego przez wyeliminowanie z niego byłych pracowników tychże przedsiębiorstw).

Wobec powyższego zdaniem Sądu Okręgowego ubezpieczona nie mieści się w tym kręgu osób uprawnionych do spornego ekwiwalentu, albowiem ustawa o ekwiwalencie pieniężnym nie przyznaje uprawnień deputatowych tym emerytom i rencistom, którzy nie nabyli ich wcześniej na gruncie przepisów prawa pracy ani nie przywraca owych uprawnień tym, którzy utracili je w świetle unormowań tej gałęzi prawa.

Uwzględniając powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wniosła ubezpieczona.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, apelująca zarzuciła mu:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r.

o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla (Dz. U. nr 147 poz. 1031) poprzez błędną jego wykładnię i niezastosowanie tj. nieprzyznanie ekwiwalentu skarżącej mimo istnienia uzasadniających to przesłanek;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 23 k.p. w związku z art. art. 241

k.p. poprzez jego niezastosowanie czyli uznanie, że pracownicy (...) sp. z o.o. jako pracownicy przejęci od poprzedniego pracodawcy nie zostali objęci tymi samymi uprawnieniami jakie przysługiwały im u poprzedniego pracodawcy wobec czego nie są objęci również Układem Zbiorowym Pracy z 21 grudnia 1991 r.;

3) naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 9 k.p. w związku z postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów(...) z dnia 21 grudnia 1991 r. poprzez ich niezastosowanie tj. pominięcie Układu Zbiorowego Pracy jako obowiązującego subsydnialnego źródła prawa pracy;

4) naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść orzeczenia a to art. 477¹⁴ k.p.c. poprzez błędne jego zastosowanie tj. nierozpoznanie istoty sprawy, co znalazło wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia poprzez abstrakcyjne i oderwane od stanu faktycznego oraz od zarzutów skarżącej podniesionych w odwołaniu rozważania Sądu w sprawie w oderwaniu od przepisów ustawy z dnia 6.07.2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla (Dz. U. nr 147 poz. 103 1) będących podstawą dochodzonego roszczenia.

Wskazując na powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku zgodnie z treścią odwołania poprzez przyznanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto apelująca wniosła o zasądzenie na jej rzecz od organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu według norm przepisanych. Nadto ubezpieczona wskazała, że w razie wątpliwości interpretacyjnych dotyczących kwestii prawnego zakwalifikowania (...) R. w poczet przedsiębiorstw robót górniczych oraz kwestii wykładni przepisów będących podstawą do przyznania ekwiwalentu wnosi o zwrócenie się do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym w trybie art. 390 § 1 k.p.c. w celu zasadniczej wykładni ustawy.

Uzasadniając wniesiony środek odwoławczy apelująca wskazała między innymi, że (...) Sp. z o.o. został wymieniony w załączniku nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. jako objęty w/w układem na podstawie protokołu dodatkowego nr 9 z dnia 29 lutego 2000 r. w części 8 pod pozycją 44. Wobec powyższego zdaniem skarżącego (...) sp. z o.o. został objęty postanowieniami UZP dla pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 roku na mocy protokołu dodatkowego nr 9 i skarżący był uprawniony do deputatu węglowego na mocy tego układu w chwili przejścia na emeryturę. Ponadto zauważyła, iż został pracownikiem (...) Sp. z o.o. na podstawie art. 23⁽¹⁾ k.p. wskutek przejścia jego stanowiska pracy w (...) S. A. w związku z czym w drodze sukcesji uniwersalnej zachował całokształt uprawnień przysługujących mu u dotychczasowego pracodawcy.

Odnosząc się do końcowego czasu obowiązywania ubezpieczona podniosła, że Układ Zbiorowy Pracy uległ rozwiązaniu z dniem 23 listopada 2002 r. czyli po utracie mocy prawnej art. 241 § 4 k.p. na mocy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 18 listopada

2002 r. Powyższe pozostaje według skarżącej bez związku z przedmiotem niniejszej sprawy, gdyż Układ Zbiorowy Pracy obowiązywał w (...) Sp. z o.o. w chwili śmierci Z. C., po którym nabyła uprawnienia do ekwiwalentu jako wdowa. Nadto wskazano, że nawet gdyby przyjąć za Sądem Okręgowym, że UZP przestał obowiązywać z dniem 31 grudnia 2000 r., to Z. C. zmarł przed tą datą (21.03.2000 r.), a więc w momencie obowiązywania Układu Zbiorowego Pracy i na tej podstawie nabył uprawnienia do ekwiwalentu określone w ustawie; uprawnienia powyższe nabyła również wdowa po nim - D. C.. W związku z powyższym skarżąca podkreśliła, że należy przyjąć, iż UZP obowiązywał pracowników (...)

sp. z o.o. w okresie od 29 lutego 2000 r. do 2 listopada 2002 r., a więc obowiązywał również w chwili śmierci męża uprawnionej i jest podstawą nabycia dochodzonych uprawnień.

Ubezpieczona podniosła również, iż (...) R. był stroną układu zbiorowego pracy z mocy art. 241⁸ § 1 i 2 k.p. w związku z art. 23¹ k.p. Wskazała bowiem, że jej mąż stał się pracownikiem (...) sp. z o.o. na podstawie przekazania określonego w art. 23¹ k.p. - nowy pracodawca staje się stroną stosunku pracy w drodze sukcesji uniwersalnej, zaś zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 241 §1 i 2 k.p. postanowienia układu obowiązują u nowego pracodawcy do upływu okresu wypowiedzenia, który to okres wynosi co najmniej 1 rok. Wobec powyższego zdaniem ubezpieczonej dla (...) R. znajdują zastosowanie wprost wszelkie postanowienia układu zbiorowego pracy, którym była związana spółka matka, z której pracownik został przejęty. Dlatego też (...) R. został ujęty we wspomnianym protokole dodatkowym nr 9 z dnia 29 lutego 2000 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Spór w rozstrzyganej sprawie dotyczył prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011, na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. Nr 147, poz. 1031).

Istota sporu sprowadzała się do oceny, czy ubezpieczona jako wdowa po Z. C. jest osobą uprawnioną, w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy.

Decydujące znaczenie dla oceny uprawnień ubezpieczonej do spornego świadczenia miało więc ustalenie, czy jej mąż w chwili śmierci był pracownikiem zakładu pracy, który był objęty Układem Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia

21 grudnia 1991 r. Nie ulega wątpliwości, że Układ ten nadal obowiązywał w dacie śmierci męża ubezpieczonego (21 marca 2000 r.). Wprawdzie Minister Pracy i Polityki Społecznej zarejestrował zawiadomienie o wypowiedzeniu tego Układu przez Związek (...) ze skutkiem rozwiązującym na dzień 1 stycznia 2001 r.,

ale postanowienia tego Układu wiązały strony do dnia 2 listopada 2002 r., tj. do chwili utraty - w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2002 r. sygn. K 37/01 - mocy obowiązującej przepisu art. 241⁽⁷⁾ § 4 k.p. Przepis ten stanowił bowiem, że związanie stron postanowieniami wypowiedzianego układu trwa do czasu wejścia w życie nowego układu zbiorowego pracy. Przejęcie zatem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizacji uprawnień deputatowych emerytów i rencistów nastąpiło przed upływem okresu, w jakim strony Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) powinny były stosować jego unormowania. Z postanowień tego właśnie Układu mąż ubezpieczonej wywodził swoje prawo do deputatu węglowego.

Za bezsporne uznać przy tym należy, że w załączniku nr 3 (zawierającym wykaz przedsiębiorstw robót górniczych) do rozporządzenia Rady Ministrów z 27 kwietnia 1999 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych i przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U.

nr 38, poz. 362 z późn. zm.) pod poz. 12 wymieniono Zakład Usług (...) Sp. z o.o. Faktem natomiast jest, że w pierwotnym brzmieniu załącznika nr 3, zakład ten nie był wymieniony. Zakład Usług (...) Sp. z o.o. został wprowadzony do wykazu przedsiębiorstw robót górniczych (załącznik nr 3) przez § 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 28 marca 2000 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych i przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. nr 24, poz. 297).

Okoliczność ta nie ma jednak decydującego znaczenia dla oceny uprawnień ubezpieczonej do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla na podstawie przepisów ustawy z 6 lipca 2007 r. Zasadnicze znaczenie - na co słusznie zwróciła uwagę skarżąca - ma fakt zamieszczenia ostatniego pracodawcy męża ubezpieczonej w załączniku nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...)

z dnia 21 grudnia 1991 r., zawierającym wykaz jednostek organizacyjnych, do których ma on zastosowanie. W protokole dodatkowym nr 9 z dnia 29 lutego 2000 r. pod poz. 8 pkt 44 wymieniono Zakład Usług (...) Sp. z o.o., wyłoniony z (...) S.A. w B.. Protokół ten obowiązywał od 1 maja 2000 r., a zatem w dacie śmierci męża ubezpieczonej. Dla porządku dodać należy, że Zakład Usług (...) Sp. z o.o. został również wymieniony w kolejnym protokole dodatkowym nr 10 z 16 października 2000 r. (poz.9 pkt 35).

Nie ulega więc wątpliwości, że mąż ubezpieczonej w chwili śmierci był pracownikiem przedsiębiorstwa robót górniczych, które było objęte Układem Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 2 grudnia 1991 r. Ubezpieczona jest zatem osobą uprawnioną, w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z 6 lipca 2007 r. do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd Apelacyjny w składzie rozstrzygającym niniejszą sprawę nie podziela tym samym odmiennego stanowiska wyrażonego przez inny skład tego Sądu w sprawie o sygn. akt III AUa 855/10.

Mając na uwadze powyższe, z mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono, jak w punkcie 1 sentencji.

O zwrocie kosztów procesu orzeczono w pkt 2 z mocy art. 98 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. a także § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163 z 2002 r. poz. 1349 z późn. zm.).

Na kwotę 150,00 zł składają się koszty zastępstwa procesowego za II instancję - 120,00 zł oraz kwota 30,00 zł tytułem zwrotu opłaty podstawowej od apelacji.

/-/ SSA I. Goik /-/ SSA M. Procek /-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek